

An Bhruiséil, 5 Aibreán 2022
(OR. fr, en)

7769/22

JEUN 39
EDUC 114
SPORT 21
ENV 308
ONU 48

TORADH NA nIMEACHTAÍ

ó:	Ardrúnaíocht na Comhairle
chuig:	Toscaireachtaí
Uimh. an doic. roimhe seo:	7053/22
Ábhar:	Conclúidí ón gComhairle agus ó ionadaithe rialtais na mBallstát ag teacht le chéile dóibh i dtionól na Comhairle – An rannpháirteachas a chothú i measc daoine óga mar ghníomhaithe ar son an athraithe chun an comhshaol a chosaint

Gheobhaidh na toscaireachtaí san iarscríbhinn a ghabhann leis seo na conclúidí ón gComhairle agus ó Ionadaithe Rialtais na mBallstát, ag teacht le chéile dóibh i dtionól na Comhairle, mar a d'fhormheas an Chomhairle Oideachais, Óige, Cultúir agus Spóirt iad an 5 Aibreán 2022.

Conclúidí ón gComhairle agus ó ionadaithe rialtais na mBallstát ag teacht le chéile dóibh i dtionól na Comhairle – An rannpháirteachas a chothú i measc daoine óga mar ghníomhaithe ar son an athraithe chun an comhshaol a chosaint

AGUS AN CHOMHAIRLE AGUS IONADAITHE RIALTAIS NA mBALLSTÁT, AG TEACHT LE CHÉILE DÓIBH I DTIONÓL NA COMHAIRLE,

AGUS AN MÉID SEO A LEANAS Á MHEABHRÚ DÓIBH:

1. Le Sprioc Eorpach don Aos Óg Uimh. 10 dar teideal ‘Eoraip Ghlas Inbhuanaithe’, atá i gceangal le Straitéis Óige an Aontais Eorpaigh, leagtar amach nach mór ‘Sochaí a bhaint amach ina mbeidh gach duine óg gníomhach ó thaobh an chomhshaoil de, ina mbeidh oideachas orthu agus iad in ann difear a dhéanamh ina saol laethúil’;
2. Aithnítear i gClár Oibre 2030 na Náisiún Aontaithe don Fhorbairt Inbhuanaithe ¹ gur ‘gníomhairí criticiúla don athrú’ san fhorbairt inbhuanaithe iad daoine óga. Ina theannta sin, i gClár Gníomhaíochta Domhanda na Náisiún Aontaithe don Óige² spreagtar daoine óga a bheith gníomhach sa tsochaí;
3. Tá an tAontas Eorpach tiomanta do Chlár Oibre 2030 na Náisiún Aontaithe don Fhorbairt Inbhuanaithe agus dá Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe (SDGanna), chun domhan na todhchaí a thógáil ar bhealach níos glaise, níos síochánta agus níos cothroime³;

¹ Rún 70/1 arna ghlacadh ag an gComhthionól Ginearálta an 25 Meán Fómhair 2015. *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*.

² Clár Domhanda Gníomhaíochta don Óige na Náisiún Aontaithe, Meitheamh 2010: <https://www.un.org/esa/socdev/unyin/documents/wpay2010.pdf>

³ Conclúidí ón gComhairle, Eoraip inbhuanaithe a thógáil faoi 2030 (10 Nollaig 2019): <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14835-2019-INIT/en/pdf>

Conclúidí ón gComhairle, Cur chuige cuimsitheach chun dlús a chur le cur chun feidhme Chlár Oibre 2030 na Náisiún Aontaithe don Fhorbairt Inbhuanaithe – Atógáil ar bhealach níos fearr tar éis ghéarchéim COVID-19 (22 Meitheamh 2021)

<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9850-2021-INIT/en/pdf>

4. Tá an tAontas Eorpach agus a chuid Ballstát tiomanta go hiomlán do Chomhaontú Pháras, an comhaontú a glacadh i gComhdháil Pháras na Náisiún Aontaithe maidir leis an Athrú Aeráide (COP21) i mí na Nollag 2015. Chun cuspóir agus spriocanna Chomhaontú Pháras a bhaint amach, cuireann an tAontas Eorpach i bhfios go láidir a thábhachtaí atá gach ceann de na sé ghné den Ghníomhaíocht maidir le Cumhachtú Aeráide, aithníonn sé an ról ríthábhachtach atá ag daoine óga mar ghníomhaithe ar son an athraithe sa ghníomhaíocht ar son na haeráide, agus iarrann sé go mbeadh tuilleadh rannpháirtíochta ag daoine óga sa bheartas maidir leis an athrú aeráide, ar an leibhéal idirnáisiúnta, Eorpach, náisiúnta, réigiúnach agus áitiúil, agus ó thaobh leas iomlán a bhaint as acmhainneacht na Gníomhaíochta maidir le Cumhachtú Aeráide;
5. Is eochairspríoc de chuid an Aontais Eorpaigh í cosaint an chomhshaoil, lena n-áiríteofar, go háirithe, ‘ardleibhéal cosanta don chomhshaoil’ agus ardleibhéal feabhsaithe ar a cháilíocht⁴ agus lena ndéanfar aeráidneodracht a bhaint amach faoi 2050;⁵
6. Maidir le Bliain Eorpach na hÓige, 2022⁶, arb é is aidhm di dlús a chur le hiarrachtaí an Aontais Eorpaigh, na mBallstát agus na n-údarás réigiúnach agus áitiúil tacú le daoine óga agus oibriú leo agus sinn ag teacht ón bpaindéim, tá sé i gceist léi freisin na deiseanna agus na féidearthachtaí nua a ghabhann leis an aistriú glas agus leis an aistriú digiteach a chur chun cinn. Ba cheart do na haistrithe sin a bheith cuimsitheach agus go dtabharfaí aird ar lánpháirtiú daoine óga ar lú na deiseanna atá acu;

⁴ Airteagal 3 den Chonradh ar an Aontas Eorpach.

⁵ Rialachán (AE) 2021/1119 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 30 Meitheamh 2021 lena mbunaítear an creat chun aeráidneodracht a bhaint amach agus lena leasaítear Rialacháin (CE) Uimh. 401/2009 agus (AE) 2018/1999 (‘An Dlí Aeráide Eorpach’).

⁶ Cinneadh (AE) 2021/2316 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 22 Nollaig 2021 maidir le Bliain Eorpach na hOidhreacht Cultúrtha (2022), IO L 462, 28.12.2021, lgh. 1-9.

7. Is éard atá sa Chomhaontú Glas don Eoraip⁷ treochlár chun sochaí inbhuanaithe a chruthú san Aontas Eorpach, trína chinntiú go mbeidh aistriú cothrom cuimsitheach ann do chách. Leagtar béim ann ar a thábhachtaí atá sé díriú ar na réigiúin is forimeallaí, réigiúin atá an-leochaileach i leith an athraithe aeráide agus tubaistí nádúrtha.

AGUS IAD FEASACH AR AN MÉID SEO A LEANAS:

8. Tá méadú ag teacht ar an bhfeasacht agus ar an mian i measc daoine óga i ndáil le dul i ngleic le saincheistanna na forbartha inbhuanaithe, go háirithe saincheistanna comhshaoil agus aeráide⁸. Rinneadh daoine óga a shlógadh go láidir ar an leibhéal áitiúil, réigiúnach, náisiúnta, Eorpach agus idirnáisiúnta chun an fheasacht a mhéadú i dtaobh saincheistanna comhshaoil, lena n-áirítear an t-athrú aeráide, trí abhcóideacht, trí mhórshiúlta aeráide, trí fheachtais slógtha ar líne, agus trí mhodhanna eile;
9. Tá a lán daoine óga i bhfabhar gníomhaíocht láidir chomhshaoil agus bearta láidre a bheadh dírithe ar dhul i ngleic leis an athrú aeráide agus⁹ le cailliúint na bithéagsúlachta. Tá roinnt acu ag gabháil do chleachtais atá neamhdhiobhálach don chomhshaoil a d'fhéadfadh fónamh mar shamhail don chuid eile den tsochaí. Chuir toscairí óga ó gach cearn den domhan, lena n-áirítear ó Bhallstáit uile an Aontais Eorpaigh, Forógra Youth4Climate i láthair ag COP26 i nGlaschú agus iad ag iarraidh ar cheannairí domhanda gníomhú¹⁰;

⁷ Teachtaireacht ón gCoimisiún chuig Parlaimint na hEorpa, chuig an gComhairle Eorpach, chuig an gComhairle, chuig an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta agus chuig Coiste na Réigiún, an Comhaontú Glas don Eoraip. COM/2019/640 final.

⁸ An Coimisiún Eorpach, Eorabharaiméadar Laom 478 (2019), *How do we build a stronger, more united Europe? The views of young people : report* [Conas a dhéanaimid Eoraip níos láidre agus níos aontaithe a thógáil? Tuairimí daoine óga : tuarascáil] <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/99cb705b-fa13-11e9-8c1f-01aa75ed71a1/language-en>

⁹ Suirbhé uile-Eorpach, Príomhthuarascáil iltíre, #ClimateOfChange, 2021: https://eeb.org/wp-content/uploads/2021/04/IPSOS-Multi-Country-Report-complete.FINAL_.pdf

¹⁰ Is toradh é Forógra 'Youth4Climate' ar an ócáid 'Youth4Climate: Driving Ambition' [An Óige ar son na hAeráide: uaillmhian as cuimse] arna tionól ag rialtas na hIodáile. Tá smaointe agus moltaí nithiúla ann maidir le cuid de na saincheistanna is práinní ar an gclár oibre aeráide, lena n-áirítear an t-oideachas le haghaidh forbairt inbhuanaithe.

10. Ní hionann leibhéal an tslógtha agus an rannpháirteachais ó dhuine óg amháin go duine óg eile: is iondúil go gcomhfhreagraíonn leibhéal arda caipitil oideachais¹¹, chultúrtha agus shóisialta do leibhéal níos airde rannpháirteachais;
11. Mar thoradh ar ghéarchéim dhomhanda shláinte COVID-19 agus mar thoradh ar an moilliú sealadach ar an ngníomhaíocht eacnamaíoch dhomhanda, a raibh impleachtaí suntasacha eacnamaíocha agus sóisialta acu, do dhaoine óga go háirithe, tá an tionchar díreach a bhíonn ag gníomhaíochtaí áirithe daonna ar an gcomhshaol tugtha chun suntais¹². Na pacáistí agus na pleananna éagsúla spreagtha náisiúnta agus Eorpacha chun an ghéarchéim a shárú, is deiseanna iad chun aistriú inbhuanaithe glas a thiomáint chun tosaigh agus ba cheart go mbeadh deis ag gach duine óg páirt iomlán a ghlacadh iontu mar ghníomhaithe ar son an athraithe.

MEASANN SIAD:

12. Ní foláir a áirithiú go dtuigfidh gach duine óg, beag beann ar thosca amhail inscne, míchumas, leibhéal oideachais, cúlra sóisialta agus eacnamaíoch, tír thionscnaimh nó áit chónaithe, dúshlán na forbartha inbhuanaithe agus gur feasach iad ar na himpleachtaí don chomhshaol, don bhithéagsúlacht agus don aeráid a bhíonn ag cinntí, ag gníomhaíochtaí agus ag roghanna stíle maireachtála. Ba cheart na hinniúlachtaí riachtanacha a bheith ag gach glúin, lena n-áirítear daoine óga, chun gníomhaíocht ábhartha a dhéanamh;
13. Chun gur féidir leo a bheith lán-rannpháirteach, ba cheart faisnéis agus sonraí iontaofa fianaisebhunaithe a bheith ag daoine óga ionas gur féidir leo breithiúnais eolasacha a dhéanamh faoi dhúshlán agus réitigh i ndáil leis an gcomhshaol, leis an mbithéagsúlacht agus leis an athrú aeráide, agus ionas gur féidir leo scileanna smaointeoireachta criticiúla a fhorbairt agus a neartú. Ba cheart iarrachtaí a dhéanamh gníomhú i gcoinne na bréagaisnéise faoin gcomhshaol agus faoin athrú aeráide;

¹¹ David E. Campbell, Cad é tionchar an oideachais ar rannpháirtíocht shibhialta agus shóisialta? Éifeachtaí an oideachais ar an tsláinte agus ar rannpháirtíocht shibhialta a mheas. Imeachtaí ó shiopóisiam Chóbanhávan, ECFE 2006,

<https://www.oecd.org/education/innovation-education/37425694.pdf>

¹² An Painéal Idir-Rialtasach ar an Athrú Aeráide (IPCC), *Climate Change 2021: The Physical Science Basis*:

https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/downloads/report/IPCC_AR6_WGI_SPM_final.pdf

14. Ní foláir freisin idirphlé a chur chun cinn, i measc daoine óga agus idir na glúine, maidir leis na saincheisteanna eiticiúla a bhaineann leis an bhforbairt inbhuanaithe, cosaint an chomhshaoil agus an meas ar dhaoine beo, trí spás a chur ar fáil don phlé ionas go mbeidh daoine óga agus an tsochaí i gcoitinne in ann machnamh a dhéanamh ar na luachanna agus ar na conspóidí a bhaineann leis na saincheisteanna sin;
15. Na hiarrachtaí a dhéantar chun daoine óga a shlógadh i dtaobh saincheisteanna comhshaoil agus bearta chun dul i ngleic leis an athrú aeráide, truailliú agus cailliúint na bithéagsúlachta, ba cheart iad a léiriú i mbeartais áitiúla, réigiúnacha, náisiúnta agus Eorpacha. Ba cheart go gcomhlíonfadh na beartais sin ionchais daoine óga a mhéid is féidir, agus anuas air sin ba cheart go dtabharfaí deis freisin do na daoine óga a bheith rannpháirteach, go gníomhach fóinteach, i bhforbairt agus i gcur chun feidhme na mbeartas sin;
16. Teastaíonn ardú feasachta agus foghlaim, bíodh sin foirmiúil, seachfhoirmiúil nó neamhfhoirmiúil, faoi shaincheisteanna comhshaoil, ó aois an-óg chun daoine óga a chur i mbun gníomhaíocht chomhshaoil;
17. Chun bheith lánbalta réitigh phraiticiúla a chur ar aghaidh agus a fhorbairt chun dul i ngleic le saincheisteanna comhshaoil, ba cheart tacú le daoine óga, lena n-áirítear iad siúd ar lú na deiseanna atá acu, agus a dtionscadail dheonacha nó fhiontraíocha á gcur chun feidhme acu agus ba cheart go dtairbheoidís de thacaíocht phraiticiúil agus cúnamh teicniúil, mar aon le deontais phoiblí nó infheistíocht phríobháideach.

LEAGANN SIAD BÉIM AR AN MÉID A LEANAS:

18. Is den tábhacht é daoine óga a spreagadh chun páirt a ghlacadh i múnlu shaol a bpobal áitiúil, lena n-áirítear, nuair is féidir, institiúidí oideachais agus oiliúna, eagraíochtaí óige agus oibre óige, chomh maith le húdaráis áitiúla agus réigiúnacha, ionas go mbeidh siad ina ngníomhaithe agus ina dtiománaithe don athrú lena gcuirfear feabhas ar chosaint an chomhshaoil agus lena gcabhrófar le dul i ngleic leis an athrú aeráide agus le cailliúint na bithéagsúlachta;
19. Tá comhoibriú idir lucht déanta cinntí, institiúidí oideachais agus oiliúna, eagraíochtaí óige agus oibre óige agus geallsealbhóirí eile i réimse an chomhshaoil ríthábhachtach chun tacú le rannpháirteachas daoine óga agus chun cur ar a gcumas gníomhú. Ba cheart muinín fhrithpháirteach agus comhoibriú i bpróisis chinnteoireachta maidir leis an gcomhshaol a spreagadh;
20. Ba cheart aghaidh a thabhairt ar dhlúthpháirtíocht agus ceartas idir na glúine i bpróisis chinnteoireachta maidir le cosaint an chomhshaoil ionas nach mbeidh na tairbhí do na glúine atá ann faoi láthair ag teacht salach ar chearta na nglún atá le teacht.

TUGANN SIAD AN MÉID SEO A LEANAS DÁ nAIRE:

21. Na smaointe agus na tuairimí ó dhaoine óga a comhroinneadh le chéile ag Comhdháil Óige an Aontais i mí Eanáir 2022, ag tús an 9ú Timthriall d’Idirphlé Óige an Aontais Eorpaigh, bhain siad leis an méid seo a leanas:

- a) *Sainaithníodh cúig réimse gníomhaíochtaí. Le linn 9ú timthriall Idirphlé Óige an Aontais, beidh ar dhaoine óga agus ar chinnteoirí smaoineamh agus oibriú de réir na réimsí sonracha seo chun tograí nithiúla a bhunú.*
- b) *Ar an gcéad dul síos, i réimse na faisnéise agus an oideachais, ní mór na scileanna a fhaightear tríd an oideachas seachfhoirmiúil a aithint mar phróiseas iomlán foghlama. Tá sé de fhreagracht ar údaráis áitiúla agus ar eagraíochtaí óige oibriú i gcomhar le chéile chun deis a thabhairt do dhaoine óga tuilleadh a fhoghlaim faoin gcomhshaol agus teacht ar réitigh. Is é an t-oideachas an infheistíocht is luachmhaire sa daonlathas.*
- c) *I réimse na gníomhaíochta agus an chumhachtaithe, ní mór an deis a thabhairt do dhaoine óga ról gníomhach a imirt sna cinntí lena múnlófar a saol agus saol na nglún atá le teacht. Ní mór do dhaoine óga a bheith páirteach sa phróiseas cinnteoireachta ar gach leibhéal. Is minic a thugtar neamhaird orthu agus a bhíonn siad faoi ghannionadaíocht cé gur léirigh siad smaointe agus ábhair imní ar chóir dóibh a bheith ina n-ábhar spéise ag cinnteoirí sinsearach.*

- d) *I réimse an rialachais, is lú ná 2.6 % de chomhaltaí na bparlaimintí náisiúnta iad daoine óga faoi bhun 30 bliain d'aois. Is gá a áirithiú nach n-úsáidtear láithreach na hóige mar shásra 'óigeshnasúcháin'. Na struchtúir atá ann cheana, amhail Idirphlé Óige an Aontais agus Parlaimint Óige na hEorpa, ní mór uirlisí éifeachtacha a thabhairt dóibh le go mbeidh siad in ann gníomhú mar struchtúir chinnteoireachta. Le linn 9ú timthriall Idirphlé Óige an Aontais, caithfear oibriú ar bhealach inbhuanaithe cuimsitheach le go mbeidh daoine óga rannpháirteach sa chinnteoireacht. Is den rithábhacht é freisin go mbeadh dóthain tacaíochta, cistiúcháin agus faisnéise ag daoine óga chun páirt a ghlacadh ar bhealach fóna. Ní mór próisis rannpháirtíochta a scrúdú ar an leibhéal náisiúnta féachaint go bhfuil siad chomh hinbhuanaithe agus chomh cuimsitheach agus is féidir.*
- e) *I réimse na soghluaisteachta agus na dlúthpháirtíochta, tugadh faoi deara nach bhfuil an tsoghluaisteacht chomh hinrochtana céanna ná chomh hindéanta céanna ag gach duine óg. Le taighde cuirtear ar ár gcumas na daoine óga sin nach nglacann páirt i gcláir shoghluaisteachta a shainaithint ar bhealach níos cruinne. Is gá dul i dtreo cleachtais níos córa lena gcuideofar leis an tsochaí tuiscint níos fearr a fháil ar chláir dhlúthpháirtíochta agus dul in araicis cách sa tsochaí sin.*
- f) *Agus ar deireadh, cé go sílfí, b'fhéidir, nach bhfuil an rochtain ar bhonneagar chomh tábhachtach sin, fós féin tá dlúthnasc idir an bonneagar agus cáilíocht saoil agus oideachas na ndaoine óga. Ag brath ar cé acu ó cheantar tuaithe nó ó cheantar uirbeach a thagann siad, bíonn tionchar ar leith ar an gcaoi a ndéanann daoine óga cinntí. I gceantair thuaithe, is fadhb mhór é an córas iompair phoiblí. D'fhéadfadh leithlisiú daoine óga a bheith mar thoradh ar fhadhbanna iompair. Má dhéantar grúpaí áirithe daoine óga a eisiamh mar sin, ní bheifear in ann sochaí chuimsitheach a thabhairt i gcrích. Ní mór a áirithiú go mbeidh roghanna inbhuanaithe inacmhainne ar fáil do chách.*

IARRANN SIAD AR NA BALLSTÁIT, I gCOMHRÉIR LE PRIONSABAL NA
COIMHDEACHTA, AGUS AR NA LEIBHÉIL IOMCHUÍ, AN MÉID SEO A LEANAS A
DHÉANAMH:

22. Tacú leis an obair óige, le heagraíochtaí óige agus comhshaoil agus le saineolaithe agus geallsealbhóirí ábhartha eile ina ról mar sholáthraithe faisnéise do dhaoine óga agus cur ar a gcumas faisnéis agus sonraí atá iontaofa, cruinn agus ar ardchaighdeán a scaipeadh maidir leis an athrú aeráide, cailliúint na bithéagsúlachta, truailliú agus saincheisteanna comhshaoil eile, faisnéis agus sonraí a bheidh bunaithe ar eolaíocht, oiriúnach do spriocphobail d'aoiseanna agus de chúlraí éagsúla, agus curtha in oiriúint do gach timpeallacht gheografach, lena n-áirítear timpeallachtaí oileánacha nó trópaiceacha;
23. Deiseanna oiliúna agus deiseanna foghlama gairmiúla a chur ar fáil do ghníomhaithe san oideachas foirmiúil agus san oiliúint fhoirmiúil, san fhoghlaím sheachfhoirmiúil agus neamhfhoirmiúil, lena n-áirítear oibrithe óige, i modhanna foghlama agus i gcuir chuige idirghníomhacha phraiticiúla atá dírithe ar réitigh, chun faisnéis, oideachas agus tacaíocht níos fearr a chur ar fáil do dhaoine óga maidir le saincheisteanna comhshaoil agus sóisialta chomh maith leis an athrú aeráide;
24. Na hinniúlachtaí is gá chun saincheisteanna comhshaoil a thuiscint agus chun gníomhú ina leith a thabhairt do dhaoine óga, ar bhealach níos fearr, trí oideachas agus oiliúint fhoirmiúil agus trí fhoghlaím seachfhoirmiúil agus neamhfhoirmiúil;
25. Leanaí agus daoine óga a spreagadh le teacht i dteagmháil leis an dúlra agus é a chur ar a gcumas é sin a dhéanamh, i gcás inar gá, trí ghníomhaíochtaí sonracha agus tionscnaimh ghlasa a fhorbairt, le tacaíocht ó na geallsealbhóirí ábhartha i saincheisteanna comhshaoil. Tá teagmháil den sórt sin ríthábhachtach chun feachtas a mhúscailt faoi shaincheisteanna aeráide agus bithéagsúlachta;

26. Forbairt comhpháirtíochtaí a spreagadh idir earnáil an oideachais, earnáil na hóige, earnáil an spóirt¹³ agus earnáil an chultúir chomh maith leis na hearnálacha ábhartha go léir, chun cuir chuige leathana, chomhordaithe agus chomhlántacha a fhorbairt i leith saincheistean na comhshaoil, chailliúint na bithéagsúlachta agus an athraithe aeráide;
27. Spreagadh agus tacaíocht a thabhairt do bhunú gníomhaíochtaí piarfhoghlama atá cuimsitheach agus dírithe ar an óige agus do mhalartú dea-chleachtas maidir le saincheistean na comhshaoil agus athraithe aeráide, amhail cláir na nAmbasadóirí Óga agus cláir mheantóireachta nó gníomhaíochtaí oiliúna agus comhair (TCA, Erasmus+) agus gníomhaíochtaí Líonraithe (NET, an Cór Dlúthpháirtíochta Eorpach) chun feasacht a mhúscailt i measc na ndaoine óga uile, lena n-áirítear iad siúd ar lú na deiseanna atá acu, agus iad a spreagadh chun gnímh ó thaobh an comhshaoil a chosaint agus dul i ngleic leis an athrú aeráide;
28. Oideachas agus oiliúint iomchuí a chur chun cinn d'oibrithe óige chun a áirithiú gur neamhdhiobhálach don chomhshaoil, inbhuanaithe a bheidh na gníomhaíochtaí óige a bhunaítear do dhaoine óga agus i gcomhar leis na daoine óga sin. Tionscnaimh iomchuí oibre óige a fhorbairt tuilleadh, lena ndírítear ar rannpháirteachas daoine óga i saincheistean na comhshaoil, go háirithe chun dul i ngleic leis an athrú aeráide agus le caomhnú na bithéagsúlachta;
29. Spreagadh agus tacaíocht a thabhairt d'údarais phoiblí, don earnáil phríobháideach agus don tsochaí shibhialta ó thaobh rannpháirteachas daoine óga a aithint agus a úsáid chun an comhshaoil a chosaint, agus na hinniúlachtaí idirdhisciplíneacha, scileanna sóisialta go háirithe, atá bainte amach acu dá chionn sin a aithint agus a úsáid freisin;

¹³ [Conclúidí ón gComhairle maidir leis an spórt mar mhodh chun iompraíocht a chlaohlú ar mhaithe le forbairt inbhuanaithe, 4 Aibreán 2022.]

30. Spásanna sibhialta inbhuanaithe¹⁴, fadtéarmacha, slána, inrochtana agus cuimsitheacha a choimirciú agus a chruthú don chomhar le cinnteoirí polaitiúla áitiúla, réigiúnacha, náisiúnta, Eorpacha agus idirnáisiúnta, ina gcloisfear guthanna daoine óga, beag beann ar a n-aois, a n-ábhair inní nó a moltaí le haghaidh gníomhaíochtaí chun an comhshaol a chosaint agus chun dul i ngleic leis an athrú aeráide ionas, ní hamháin go rachfar i gcomhairle leo ach freisin, go mbeidh siad in ann páirt ghníomhach a ghlacadh i gcinntí a bhaineann leis na saincheisteanna sin;
31. Taighdeoirí óga agus a gcuid oibre ar an bhforbairt inbhuanaithe a chur chun cinn chun aghaidh a thabhairt ar dhúshláin chomhshaoil. É sin, ar thaobh amháin, le go mbeidh siad ina n-eiseamláirí do dhaoine óga agus, ar thaobh eile, chun comhroinnt thorthaí an taighde le daoine óga a spreagadh agus a chur chun cinn ar bhealach níos díri chun iad a chumhachtú chun gníomhú;
32. Tacaíocht a chur ar fáil le go mbunófar ú le bunú tagairtí oiliúna le haghaidh saincheisteanna aeráide, comhshaoil agus inbhuanaitheachta, do gach aoisghrúpa agus gach leibhéal agus cineál foghlama, oideachais agus oiliúna.

IARRANN SIAD AR NA BALLSTÁIT AGUS AR AN gCOIMISIÚN EORPACH, INA RÉIMSÍ INNIÚLACHTA FAOI SEACH AGUS AR NA LEIBHÉIL IOMCHUÍ, AG CLOÍ LE PRIONSABAL NA COIMHDEACHTA, AN MÉID SEO A LEANAS A DHÉANAMH:

33. Riachtanais agus tuairimí sonracha na ndaoine óga uile a chur san áireamh, go háirithe iad siúd ar lú na deiseanna atá acu, i mbeartais agus i gcláir áitiúla, réigiúnacha, náisiúnta agus Eorpacha maidir leis an gcomhshaol, go háirithe na beartais agus na cláir siúd lena dtéitear i ngleic leis an athrú aeráide agus caomhnú na bithéagsúlachta, trína rannpháirtíocht i bhforbairt agus cur chun feidhme na mbeartas agus na gclár sin a chur chun cinn;

¹⁴ Conclúidí ón gComhairle agus ó ionadaithe Rialtais na mBallstát, ag teacht le chéile dóibh i dtionól na Comhairle, maidir le spásanna sibhialta a chosaint agus a chruthú do dhaoine óga lena n-éascaítear rannpháirtíocht fhóinteach na hóige, IO C 501I, 13.12.2021, lgh. 19–23.

34. Tacú le tionscnaimh agus foghlaim ó thionscnaimh atá á ndéanamh ag daoine óga agus eagraíochtaí don óige chun gníomhaíochtaí agus feachtais méadaithe feasachta a bhunú agus a sheoladh, lena n-áirítear cinn dhigiteacha, maidir leis an aeráid, truailliú, an bhithéagsúlacht agus saincheisteanna eile a bhaineann leis an gcomhshaol;
35. Gníomhaíochtaí agus cláir atá á dtionscnamh agus á stiúradh ag daoine óga i réimse an chomhshaoil a spreagadh, aitheantas a thabhairt dóibh agus, i gcás inarb iomchuí, tacaíocht airgeadais a thabhairt dóibh, go háirithe iad siúd lena bhféachtar leis an athrú aeráide a chomhrac agus an bhithéagsúlacht a chaomhnú, ionas gur féidir leo a bheith ina ngníomhairí don athrú sa tsochaí ina hiomláine, agus ina n-institiúidí oideachais agus oiliúna, ina n-institiúidí ardoideachais, ina n-eagraíochtaí óige agus oibre don óige, ina bpobail áitiúla agus i measc a bpiaraí;
36. Gníomhaíochtaí deonacha óige a chur chun cinn lena dtugtar aghaidh ar shaincheisteanna comhshaoil, go háirithe iad siúd lena bhféachtar le dul i ngleic leis an athrú aeráide agus arb é is aidhm dóibh an bhithéagsúlacht a chaomhnú, agus rochtain ar na gníomhaíochtaí sin a éascú trína áirithiú go sonrach go bhfuil na tairiscintí sin ar fáil go forleathan agus go gcuirtear faisnéis fúthu in iúl ar thairseacha iomchuí náisiúnta agus ar leibhéal an Aontais, amhail Tairseach Eorpach na hÓige agus cainéil ábhartha eile. Eispéiris saorálaíochta a chur chun cinn lena nasctar saorálaíocht áitiúil nó náisiúnta le saorálaíocht thrasnáisiúnta trí shineirgí agus comhlántachtaí a spreagadh, i gcás inarb iomchuí, idir scéimeanna agus gníomhaíochtaí náisiúnta, lena n-áirítear scéimeanna agus gníomhaíochtaí náisiúnta saorálaíochta nó seirbhíse saoránachta i gcás inarb ann dóibh, agus scéimeanna saorálaíochta an Aontais, chun rannpháirteachas saorálaithe óga a dhoimhniú, a n-inniúlachtaí a fheabhsú agus a muintearas leis an Aontas Eorpach a neartú;

37. I gcás inarb iomchuí, infheistíocht a dhéanamh sa gheilleagar glas agus tacú le daoine óga na hinniúlachtaí riachtanacha a shealbhú agus rochtain a éascú dóibh ar oiliúint lena n-ullmhófar iad do phoist ghlasa na todhchaí;
38. I gcás inarb infheidhme, tacaíocht a thabhairt d'fhiontraithe óga atá ag iarraidh tionscadail a fhorbairt ina ndírítear ar réitigh phraiticiúla ar shaincheisteanna comhshaoil, chun dul i ngleic leis an athrú aeráide agus le caomhnú na bithéagsúlachta go háirithe; aird ar leith a thabhairt ar thionscadail arna bhforbairt ag daoine óga ar lú na deiseanna atá acu agus ar mó na deacrachtaí acu ó thaobh gnólacht a thosú;
39. I gcás inarb infheidhme, cláir mheantóireachta a fhorbairt faoi stiúir gairmithe agus fiontraithe atá rannpháirteach go gníomhach sa chuardach ar réitigh chomhshaoil, go háirithe na réitigh sin lena bhféachtar leis an mbithéagsúlacht a chaomhnú agus le dul i ngleic leis an athrú aeráide, chun tacaíocht agus treoir a chur ar fáil do dhaoine óga atá ag iarraidh ról gníomhach a bheith acu san earnáil sin;
40. Feasacht agus rannpháirtíocht na nEorpach óg a mhéadú maidir le beartais agus tionscnaimh chomhshaoil na Náisiún Aontaithe trí chomhar a neartú le comhlachtaí iomchuí na Náisiún Aontaithe amhail Clár Comhshaoil na Náisiún Aontaithe (UNEP), Creat-Choinbhinsiún na Náisiún Aontaithe ar an Athrú Aeráide (UNFCCC), Clár Forbartha na Náisiún Aontaithe (UNDP) agus an Coinbhinsiún maidir leis an Éagsúlacht Bhitheolaíoch (CBD).

IARRANN SIAD AR AN gCOIMISIÚN EORPACH AN MÉID SEO A LEANAS A
DHÉANAMH:

41. A áirithiú go mbeidh gach duine óg in ann an Comhaontú Glas don Eoraip a thuiscint agus úinéireacht a ghlacadh air, mar aon leis na tionscnaimh a thagann as (amhail Bauhaus Eorpach Nua¹⁵) agus na cláir chomhshaoil Eorpacha éagsúla. Gach gné den Chomhshocrú Aeráide Eorpach a chur chun cinn go gníomhach i measc na ndaoine óga go léir;
42. A áirithiú go bhfuil rochtain ag daoine óga agus ag eagraíochtaí óige agus oibre óige ar chomhairliúcháin phoiblí maidir le beartais chomhshaoil Eorpacha agus go dtugann an Coimisiún Eorpach, trí bhíthin na gcomhairliúchán sin, deis do shaoránaigh agus do gheallsealbhóirí araon a dtuairimí a chur in iúl sula gcuirtear bailchríoch ar a chuid tograí reachtacha. Ar an gcaoi chéanna, rannpháirtíocht fhóinteach daoine óga agus eagraíochtaí óige a spreagadh i dtionscnaimh rannpháirteachais saoránach a thagann faoi mhisin an Aontais Eorpaigh¹⁶;
43. Deiseanna Eorpacha don tsoghluaisteacht agus do thionscnaimh a chur chun cinn agus a spreagadh in earnáil an chomhshaoil i gcomhthéacs chlár Erasmus+ agus chlár an Chóir Dlíthpháirtíochta Eorpaigh, chun a áirithiú gur féidir le gach duine óg ar mian leis nó léi é páirt ghníomhach a ghlacadh i gcúrsaí comhshaoil, lena n-áirítear daoine óga ar lú na deiseanna atá acu, go háirithe daoine ó na réigiúin is forimeallaí nó ó réigiúin oileánacha nó ó cheantair thuaithe agus iargúlta. A áirithiú go dtugtar tosaíocht sna tionscnaimh sin do mhodhanna iompair atá neamhdhíobhálach don chomhshaoil, chun lorg carbóin na dtionscadal soghluaisteachta óige a laghdú agus a áirithiú ag an am céanna go n-oireann siad do riachtanais na réigiún is forimeallaí, a bhfuil srianta orthu mar gheall ar a n-iargúlacht;

¹⁵ Teachtaireacht ón gCoimisiún chuig Parlaimint na hEorpa, chuig an gComhairle, chuig Coiste Eacnamaíoch agus Sóisialta na hEorpa agus chuig Coiste na Réigiún, Bauhaus Eorpach Nua, COM(2021) 573 final.

¹⁶ Teachtaireacht ón gCoimisiún chuig Parlaimint na hEorpa, chuig an gComhairle, chuig Coiste Eacnamaíoch agus Sóisialta na hEorpa agus chuig Coiste na Réigiún um Misin Eorpacha, COM(2021) 609 final.

44. Gníomhaíochtaí piarfhoghlama a chur chun feidhme, i gcomhar le heagraíochtaí óige agus le daoine óga, maidir le rannpháirteachas na hóige i dtaobh saincheistanna comhshaoil, i dtaobh an bithéagsúlachta a chaomhnú agus a athbhunú agus i dtaobh dul i ngleic leis an athrú aeráide agus le truailliú, chun na dea-chleachtais atá ann cheana sna Ballstáit a shainaithint agus chun malartú na gcleachtas sin idir na Ballstáit a éascú.

IARRANN SIAD AR NA GEALLSEALBHÓIRÍ UILE ATÁ RANNPHÁIRTEACH
I dTIONSNAIMH UM CHOMHAR EORPACH I RÉIMSÍ NA nGNÓTHAÍ ÓIGE, AN
CHOMHSHAOIL AGUS AN ATHRAITHE AERÁIDE AN MÉID SEO A LEANAS A
DHÉANAMH:

45. Gníomhaíochtaí saorálaíochta a fhorbairt lena dtabharfar aghaidh ar shaincheistanna comhshaoil do thairbhíthe an Chóir Dlíthpháirtíochta Eorpaigh agus do chláir náisiúnta nó idirnáisiúnta shaorálaíochta eile; feacht a mhúscailt i measc na saorálaithe go léir, beag beann ar na réimsí a bhfuil siad páirteach iontu, i dtaobh saincheistanna comhshaoil agus i dtaobh thionchar a misean ar an gcomhshaoil ionas gur féidir leo a bheith an-airdeallach ar a lorg carbóin le linn na ngníomhaíochtaí sin;
46. An comhar Eorpach a neartú trí uirlisí agus dea-chleachtais a chomhroinnt i réimse rannpháirteachas agus rannpháirtíocht na hóige i ngníomhaíocht chomhshaoil, go háirithe ó thaobh dul i ngleic leis an athrú aeráide agus le truailliú agus ó thaobh chaomhnú na bithéagsúlachta, ar an leibhéal Eorpach, lena n-áirítear trí leas iomlán a bhaint as na deiseanna a chuirtear ar fáil le Erasmus+, leis an gCór Dlíthpháirtíochta Eorpach agus le hionstraimí airgeadais ábhartha eile an Aontais.

IARSCRÍBHINN A GHABHANN LEIS AN IARSCRÍBHINN

a) TAGAIRTÍ

Agus na Conclúidí seo á nglacadh acu, tá an Chomhairle agus ionadaithe rialtais na mBallstát atá i láthair ag cruinniú na Comhairle tar éis na doiciméid seo a leanas a thabhairt dá n-aire:

- Parlaimint na hEorpa, 2021 *Youth Ideas Report For The Conference On The Future Of Europe* [Tuarascáil Smaointe na hÓige don Chomhdháil ar Thodhchaí na hEorpa], https://european-youth-event.europarl.europa.eu/wp-content/uploads/2021/10/2021_EYE_Report-Booklet_A5_20-10-Accessible.pdf
- Na Náisiúin Aontaithe, Rún 70/1, *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*: [I mbun athraithe: Clár Oibre 2030 don Fhorbairt Inbhuanaithe] https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E
- Teachtaireacht ón gCoimisiún chuig Parlaimint na hEorpa, chuig an gComhairle, chuig an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta agus chuig Coiste na Réigiún maidir leis an gComhaontú Glas don Eoraip, COM/2019/640 final.
- Teachtaireacht ón gCoimisiún chuig Parlaimint na hEorpa, chuig an gComhairle, chuig Coiste Eacnamaíoch agus Sóisialta na hEorpa agus chuig Coiste na Réigiún, Straitéis Bhithéagsúlachta an Aontais Eorpach go dtí 2030, COM(2020) 380 final.
- Teachtaireacht ón gCoimisiún chuig Parlaimint na hEorpa, chuig an gComhairle, chuig Coiste Eacnamaíoch agus Sóisialta na hEorpa agus chuig Coiste na Réigiún, an Comhshocrú Aeráide Eorpach, COM(2020) 788 final.
- Na Náisiúin Aontaithe, 2015, Comhaontú Pháras: [GLACADH CHOMHAONTÚ PHÁRAS – téacs \(unfccc.int\) Chomhaontú Pháras as Béarla \(unfccc.int\)](https://unfccc.int/)
- Conclúidí ón gComhairle, Eoraip inbhuanaithe a thógáil faoi 2030 – An dul chun cinn go dtí seo agus na chéad chéimeanna eile <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14835-2019-INIT/ga/pdf>

- Conclúidí ón gComhairle, Cur chuige cuimsitheach chun dlús a chur le cur chun feidhme Chlár Oibre 2030 na Náisiún Aontaithe don Fhorbairt Inbhuanaithe – Atógáil ar bhealach níos fearr tar éis ghéarchéim COVID-19 <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9850-2021-INIT/ga/pdf>
- An Coimisiún Eorpach, Staid an Aontais, Aitheasc 2021: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/soteu_2021_address_ga_0.pdf
- Rún ó Chomhairle an Aontais Eorpaigh agus ó Ionadaithe Rialtais na mBallstát, ag teacht le chéile dóibh i dtionól na Comhairle, maidir le creat don chomhar Eorpach i réimse na hóige, Straitéis Óige an Aontais Eorpaigh, 2019-2027, IO C 456, 18.12.2018, lch. 1-22.
- Teachtaireacht ón gCoimisiún chuig Parlaimint na hEorpa, chuig an gComhairle, chuig Coiste Eacnamaíoch agus Sóisialta na hEorpa agus chuig Coiste na Réigiún, dar teideal *Achieving the European Education Area by 2025* [an Limistéar Eorpach Oideachais a bhaint amach faoi 2025], COM(2020) 625 final.
- Rún ón gComhairle maidir le creat straitéiseach le haghaidh comhar Eorpach san oideachas agus san oiliúint i dtreo an Limistéir Eorpaigh Oideachais agus níos faide anonn (2021-2030) IO C 66, 26.2. 2021.
- Conclúidí ón gComhairle agus ó ionadaithe Rialtais na mBallstát, ag teacht le chéile dóibh i dtionól na Comhairle, maidir le spásanna sibhialta a chosaint agus a chruthú do dhaoine óga lena n-éascaítear rannpháirtíocht fhóinteach na hóige, IO C 501 I, 13.12.2021, lgh. 19-23.
- Conclúidí ón gComhairle maidir le cur chun feidhme Straitéis Óige an Aontais (2019-2021), IO C 504I, 14.12.2021, lgh. 10-11.
- Forógra Youth4Climate [Youth4Climate Manifesto \(unfccc.int\)](https://unfccc.int/youth4climate), Samhain 2021.

b) SAINMHÍNITHE CHUN CRÍCHE NA gCONCLÚIDÍ SEO

‘Bithéagsúlacht’: athraitheacht i measc orgánaigh bheo ó gach foinse, lena n-áirítear éiceachórais talún agus mhuirí agus éiceachórais uisceacha eile agus na coimpléisc éiceolaíocha ar cuid díobh iad: áirítear éagsúlacht i measc speiceas, éagsúlacht idir speicis agus éagsúlacht éiceachóras leis sin.

‘An t-athrú aeráide’: athruithe ar an aeráid arb í gníomhaíocht an duine, go díreach nó go hindíreach, is cúis leo agus lena n-athraítear comhdhéanamh atmaisféar an domhain agus lena méadaítear na héagsúlachtaí nádúrtha i bpatrúin aeráide arna mbreathnú in imeacht tréimhsí inchomparáide ama.

‘Rannpháirteachas’: aon ghníomh ar mhaithe leis an leas coiteann a dhéantar ar bhonn deonach nó i bhfoirm misean saorálaithe. Ciallaíonn rannpháirteachas gníomhaíochtaí saoránachta deonacha agus neamhleithleacha i seirbhís daoine eile.

‘An comhshaol’: an teaghlaim de ghnéithe nádúrtha agus socheacnamaíocha atá mar chreat do dhálaí maireachtála duine aonair, daonra nó pobail ar scálaí éagsúla spáis. Dá bhrí sin, áirítear le cosaint an chomhshaoil bearta a dhéanamh chun tionchar diúltach gníomhaíocht an duine ar an gcomhshaol a theorannú nó a chealú.

‘Meantóireacht’: caidreamh idirphearsanta deonach sa mheántearma agus san fhadtearma idir duine óg agus meantóir, agus é mar chuid de struchtúr creata ghairmiúil.

‘Gníomhaíochtaí piarfhoghlama’: gníomhaíochtaí lena gcuirtear ar chumas na mBallstát a bhfuil dúshlán chomhchosúla bheartais acu oibriú ar leibhéal an Aontais i gcnuasaigh, agus dea-chleachtais a chomhroinnt, díriú ar dhúshlán thírshonracha nó tacú le clár oibre náisiúnta athchóirithe ar leith le cabhair ó phiarthíortha, ó eagraíochtaí geallsealbhóirí agus ó shaineolaithe neamhspleácha, de réir mar is iomchuí¹⁷.

¹⁷ Rún ón gComhairle maidir le struchtúr rialachais an chreata straitéisigh le haghaidh comhar Eorpach san oideachas agus san oiliúint i dtreo an Limistéir Eorpaigh Oideachais agus níos faide anonn (202-2030) (2021/C 497/01), mír 11.

‘Forbairt inbhuanaithe’: freastal ar riachtanais na nglún atá ann faoi láthair ar bhealach nach ndéanann dochar do chumas na nglún atá le teacht freastal ar a riachtanais féin. Leis an bhforbairt inbhuanaithe, cuirtear chun cinn geilleagar dinimiciúil, lánfhostaíocht, ardchaighdeán oideachais, cúram sláinte agus comhtháthú sóisialta agus réigiúnach, chomh maith le cosaint an chomhshaoil, i ndomhan slán síochánta ina n-urramaítear an éagsúlacht chultúrtha.

‘Daoine óga ar lú na deiseanna atá acu’: daoine óga a mbíonn bacainní rompu a chuireann cosc orthu rochtain éifeachtach a bheith acu ar dheiseanna ar chúiseanna eacnamaíocha, sóisialta, cultúrtha, geografacha nó sláinte, mar gheall ar a gcúlra imirceach, nó ar chúiseanna amhail míchumas nó deacrachtaí oideachais nó ar aon chúis eile, lena n-áirítear cúis a d’fhéadfadh idirdhealú faoi Airteagal 21 den Chairt um Chearta Bunúsacha an Aontais Eorpaigh teacht aisti¹⁸.

¹⁸ Sainmhíniú i Rialachán (AE) 2021/888, Airt. 2 (4).